

Лекція № 8

Тема: **Вчитель як суб'єкт педагогічної діяльності.**

Мета: розкрити соціальну роль вчителя, вимоги до особистості вчителя у відповідності до Закону України «Про освіту», сформулювати знання про сутність діяльності педагога як суб'єкта педагогічної діяльності, структуру професійної компетентності вчителя, зміст теоретичної, практичної та психологічної готовності вчителя до педагогічної професії.

Тип лекції: інформаційна лекція з елементами бесіди.

Методи, прийоми: пояснення, бесіда, розповідь.

Обладнання: опорні схеми, таблиці, комп'ютер.

Основні поняття: педагогічна майстерність, імідж, сертифікація, компетентність, компетенції, спеціаліст, профстандарт.

План

1. Професійно зумовлені вимоги до особистості педагога.
2. Роль особистісних якостей учителя в педагогічній діяльності.
3. Професійний стандарт вчителя НУШ.
4. Професійна компетентність учителя, її структура.
5. Сертифікація педагогічних працівників.

Література

1. Бондар Л.С. Педагогічна культура вчителя як основа його професійної компетентності у творчій спадщині В.О.Сухомлинського // Педагогіка і психологія. - 2006. - №3. – С. 13-16.
2. Васянович Г.П. Педагогічна етика. - Львів: Норма, 2005.
3. Державний стандарт початкової освіти (2018р.) . Постанова Кабінету Міністрів України від 21 лютого 2018 р.№87// Початкове навчання та виховання. – 2018. - № 28 -29. – С. 41-45.
4. Наказ МОН України від 23 березня 2018 р. №283 « Про затвердження методичних рекомендацій щодо освітнього простору НУШ »// Початкове навчання та виховання. – 2018. - №4-5. – С.
5. Наказ Міністерства соціальної політики України від 10 серпня 2018 р. № 1143 Про затвердження професіонального стандарту « Вчитель початкових класів закладу загальної середньої освіти »// Початкове навчання і виховання. – 2018.- № 28 -29. – С. 4 – 40.
6. Стаття « Професійне вдосконалення педагога у контексті концепції « Нової української школи » - режим доступу:<https://naurok.com.ua/2018> р.

1. Професійно зумовлені вимоги до особистості педагога.

Основою педагогічної діяльності є спільна діяльність людей, суб'єктно-суб'єктна взаємодія «вчитель-учень». *Реалізація змісту педагогічної діяльності* передбачає **певний рівень підготовки вчителя, моральну зрілість, суспільну активність, гуманне ставлення до дітей** тощо. Учитель є творцем духовної сутності учня, його інтелектуального потенціалу, світобачення; він відповідальний за долю дитини. **Найважливіше його призначення** – сприяти розвитку дитини, її особистості, утвердженню людського в людині. З огляду на це педагогічна професія ставить дуже високі вимоги до особистості вчителя. *Сучасні вимоги до педагога висвітлено в Законі України «Про загальну середню освіту»:* «Педагогічним працівником повинна бути особа з високими моральними якостями, яка має відповідну педагогічну освіту, належний рівень професійної підготовки, здійснює педагогічну діяльність, забезпечує результативність та якість своєї роботи, фізичний та психічний стан здоров'я якої дозволяє виконувати професійні обов'язки у навчальних закладах середньої освіти».

Однією з **найважливіших вимог** є чіткість соціальної і професійної позиції. Саме в ній учитель постає як **суб'єкт педагогічної діяльності. Позиція педагога** (лат. Positio, від pono – розміщую, ставлю) - система сформованих настанов і ціннісних орієнтацій, ставлень і оцінок світу, педагогічної діяльності, педагогічних явищ, які визначають характер діяльності, поведінки, спілкування вчителя, його місце та роль у професійній діяльності і повсякденному житті.

У **позиції педагога** виявляються його особистість, соціальна орієнтація, тип громадської поведінки і діяльності. Найважливіше для педагога, щоб його **позиція** була **гуманістичною**, характеристиками якої є любов до дітей, захист їхніх прав та інтересів, турбота про їх фізичне і психічне здоров'я, емпатійне ставлення до кожного, діалогічне спілкування тощо. **Основним нормативним документом**, у якому зафіксовано вимоги до різних категорій педагогічних працівників. Кожна група вимог складається із трьох розділів: «*Посадові обов'язки*», «*Повинен знати*», «*Вимоги до кваліфікації з розділів оплати праці*». На підставі кваліфікаційної характеристики (тобто вимог ринку праці) і вимог суспільства щодо соціально важливих якостей випускника передвищого навчального закладу формується освітньо-кваліфікаційна характеристика, яка є переліком його основних компетентностей.

На основі розроблених кваліфікаційних характеристик педагогічних працівників виокремлюють такі їх **категорії**: учитель («спеціаліст»), учитель другої категорії, учитель першої категорії, учитель вищої категорії.

Сукупність професійно зумовлених вимог до вчителя визначається як професійна готовність до педагогічної діяльності. У її складі виокремлюють **психологічну, психофізіологічну готовність**, а також **науковотеоретичну і практичну підготовку** як основу професіоналізму. Зміст професійної готовності як відображення мети педагогічної освіти акумульовано у **професіограмі**.

Професіограма особистості вчителя (лат. Professio – спеціальність і грец. Gramma – риска, написання) – ідеальний портрет учителя, зразок, еталон, у якому представлені якості особистості, якими він має володіти, а також знання, уміння, навички, необхідні для виконання педагогічних функцій. Вона

є своєрідним реєстром, що охоплює сукупність особистісно-ділових рис, суспільнополітичних, психолого-педагогічних і спеціальних знань, а також програму педагогічних умінь і навичок, необхідних для виконання вчителем його повсякденних професійних обов'язків.

Професіограма дає повну кваліфікаційну характеристику педагога з погляду вимог до його знань, умінь, навичок, особистості, здібностей, психофізіологічних можливостей і рівня підготовки. Близьким за змістом до поняття «професіограма» є поняття «*акмеограма*» – опис усіх аспектів праці конкретного професіонала, вимог до його індивідуальності, зорієнтованих на продуктивний творчий розвиток особистості фахівця. Нині накопичено значний досвід побудови професіограми вчителя, що дає змогу об'єднати **професійні вимоги** до нього у такі основні взаємопов'язані комплекси:

- **громадянські якості.** До них належать: широкий світогляд, принциповість і стійкість переконань, громадянська активність, цілеспрямованість, відповідальність, патріотизм, гуманізм, оптимізм; віра в людей, у свої сили і можливості; працелюбність; потреба в постійній самоосвіті і готовність до неї тощо;
- **якості, зумовлені специфікою професії вчителя.** Ідеться про професійно значущі особистісні якості, що характеризують інтелектуальний, емоційно-вольовий аспекти особистості, істотно впливають на результат професійної діяльності і визначають індивідуальний стиль діяльності («почерк»). Це насамперед любов до дітей; чесність, совісність, справедливість, об'єктивність; твердість характеру, витримка, терпіння і самовладання; вимогливість; чуйність; адекватність сприйняття дитини та уважність до неї, тактовність, толерантність; організаторські здібності, вміння працювати з дитячим колективом, творчий склад мислення, педагогічна інтуїція, педагогічна спостережливність; висока культура мовлення (фонетична чіткість, емоційність, експресія, виразність, змістовність мовлення); комунікативність, фізичне і психічне здоров'я; професійна працездатність; швидкість орієнтації у складних педагогічних ситуаціях тощо;
- **вспеціальні знання, уміння та навички з предмета** (спеціальності). Особистісні якості у педагогічній діяльності невіддільні від професійних, тобто тих, яких набувають у процесі засвоєння знань, умінь, способів мислення, методів діяльності: володіння предметом і методикою його викладання; психологічна підготовка; володіння технологіями навчання і виховання; педагогічний такт; педагогічна техніка, уміння спілкуватися тощо.

Зазначені якості педагога забезпечують повноцінне виконання ним своїх професійних функцій та обов'язків.

Професійно недопустимими є такі якості: грубість, безвідповідальність, безпринципність, некомпетентність у питаннях виховання і викладання, вузькість, обмеженість світогляду, низька морально-духовна культура, мстивість, неврівноваженість, байдужість до учнів і свого предмета тощо.

У Положенні про загальноосвітній навчальний заклад чітко визначено правовий статус педагогічних працівників, їхні професійні права і обов'язки. **Педагогічні працівники загальноосвітнього закладу мають право:**

- самостійно обирати форми, методи, засоби навчальної роботи, нешкідливі для здоров'я учнів;
- брати участь у роботі методичних об'єднань, зборів загальноосвітнього навчального закладу, у заходах, пов'язаних з організацією навчально-виховної роботи;
- обирати форми підвищення кваліфікації;
- здійснювати в установленому порядку науково-дослідну, експериментальну, пошукову роботу;
- вносити пропозиції керівництву загальноосвітнього навчального закладу і органам управління освітою щодо поліпшення навчально-виховної роботи;
- на соціальне і матеріальне забезпечення відповідно до законодавства;
- об'єднуватися у професійні спілки та бути членом інших угруповань громадян, діяльність яких не заборонена законодавством.

Педагогічні працівники загальноосвітнього навчального закладу **зобов'язані:**

- забезпечувати належний рівень викладання навчальних дисциплін відповідно до навчальних програм, дотримуючись вимог Державного стандарту загальної середньої освіти;
- сприяти розвитку інтересів, нахилів та здібностей дітей, а також збереженню їх здоров'я;
- утверджувати особистим прикладом і настановами повагу до державної символіки, принципів загальнолюдської моралі;
- виконувати статут загальноосвітнього навчального закладу, правила внутрішнього розпорядку, умови контракту чи трудового договору;
- брати участь у роботі педагогічної ради;
- виховувати в учнів повагу до батьків, жінки, старших за віком, народних традицій та звичаїв, духовних та культурних надбань народу України;
- готувати учнів до самостійного життя в дусі взаєморозуміння, миру, злагоди між усіма народами, етнічними, національними, релігійними групами;
- дотримуватись педагогічної етики, моралі, поважати гідність учнів;
- постійно підвищувати свій професійний рівень, педагогічну майстерність, загальну і політичну культуру;
- виконувати накази і розпорядження керівника навчального закладу, органів управління.

На **основі особистісних якостей** у процесі професійної підготовки, а згодом і в практичній діяльності у педагога формуються необхідні педагогічні вміння. **Психолого-педагогічні якості у поєднанні з уміннями** створюють надійний фундамент для розвитку **педагогічної майстерності**. Знання професійно значущих особистісних якостей сучасного педагога, їх ролі у професійній діяльності дасть змогу майбутньому вчителю діагностувати свій ступінь сформованості на певному етапі професійного становлення, визначити шляхи їх подальшого удосконалення.

2. Роль особистісних якостей учителя в педагогічній діяльності.

Усі особистісні якості педагога тісно взаємопов'язані і однаково важливі. Проте провідна роль належить світогляду і спрямованості особистості, мотивам, що визначають її поведінку і діяльність. Ідеться про *соціально-моральну, професійно-педагогічну і пізнавальну спрямованість* педагога.

✓ Соціально-моральна спрямованість.

Український педагог Костянтин Ушинський (1824–1871) писав: «Найголовніша дорога людського виховання є переконання, а на переконання можна діяти тільки переконаннями. Будь-яка програма викладання, будь-яка метода виховання, якою б хорошою вона не була, не перейшовши в переконання вихователя, залишиться мертвою буквою, що не має ніякої сили дійсності. Найбільш брутальний контроль у цій справі не допоможе. Вихователю ніколи не може бути сліпим виконавцем інструкції: не зігріта теплотою його особистого переконання, вона не може мати жодної сили». У діяльності вчителя ідейна переконаність визначає його соціально-моральну спрямованість, що виражається у соціальних потребах, моральних і ціннісних орієнтаціях, почутті суспільного обов'язку і громадянської відповідальності.

✓ Професійно-педагогічна спрямованість.

Навколо неї компонуються основні професійно значущі якості особистості педагога: інтерес до професії, педагогічне покликання, педагогічні нахили.

1. *Інтерес до професії вчителя.*

Відображається він у позитивному емоційному ставленні до дітей, їхніх батьків, педагогічної діяльності загалом, конкретних її видів, у прагненні оволодіти педагогічними знаннями і вміннями.

2. *Педагогічне покликання.*

На відміну від педагогічного інтересу, який може бути і споглядальним, означає схильність, що впливає із усвідомлення здатності до педагогічної справи. Основою педагогічного покликання є любов до дітей. Любов до дитини – це, за словами В. Сухомлинського, «плоть і кров вихователя як сили, здатної впливати на духовний світ іншої людини. Педагог без любові до дитини – це все одно, що співак без голосу, музикант без слуху, живописець без відчуття кольору». Ідеться про мудру, добру, вимогливу любов, що вчить жити. Ця основоположна якість є передумовою самовдосконалення, цілеспрямованого саморозвитку, багатьох професійно значущих якостей, що характеризують професійнопедагогічну спрямованість учителя.

3. *Педагогічні нахили.*

Це стійкі бажання і прагнення присвятити себе педагогічній діяльності. Не може бути хорошим учителем той, хто байдуже ставиться до своєї роботи. Діти безпомилково визначають учителів, які не люблять їх і педагогічної діяльності загалом.

Серед найважливіших якостей – *педагогічний обов'язок і відповідальність*. Керуючись ними, вчитель завжди поспішає надати допомогу всім, хто її потребує. Він вимогливий до себе, дотримується своєрідного кодексу педагогічної моралі, професійної честі.

Вищим виявом педагогічного обов'язку є *самовідданість учителя*. Якості особистості, що характеризують професійно-педагогічну спрямованість, формують авторитет учителя – визнання учнями його інтелектуальної, моральної сили і переваги. Авторитетний педагог повинен бути ерудованим, справедливим, толерантним, принциповим, людяним, з високим почуттям відповідальності. Не менш істотне значення мають його вміння гідно поводитися, бадьорість і життєрадісність, внутрішня зібраність, стриманість, привітність, привабливість не лише почуттєва й інтелектуальна, а й зовнішня.

✓ **Пізнавальна спрямованість.**

У її основі – духовні потреби та інтереси. Одним із виявів духовних і культурних потреб педагога є потреба у знаннях. Чи не найважливіший чинник пізнавального інтересу – любов до свого предмета. Л. Толстой зазначав, що коли «хочеш наукою виховати учня, люби свою науку і знай її, і учні полюблять тебе, і ти виховаєш їх; але якщо ти сам не любиш її, то, скільки б ти не змушував учити, наука не справить виховного впливу». Сучасний учитель має добре орієнтуватися у різних галузях науки, яку він викладає, ознайомлюватися з новими дослідженнями, відкриттями і гіпотезами, бачити близькі і далекі перспективи науки, володіти культурою науково-педагогічного мислення.

Особистість учителя як фахівця характеризується такими *якостями*: професіоналізм, педагогічна культура, педагогічна майстерність, професійнопедагогічна компетентність, педагогічні здібності, професійно-педагогічний потенціал, педагогічна техніка, педагогічна творчість.

❖ **Професіоналізм.** Це інтегрована якість особистості вчителя, результат його творчої педагогічної діяльності, здатність продуктивно, грамотно розв'язувати соціальні, професійні та особистісні завдання.

❖ **Педагогічна культура.** Вона є вищим виявом професіоналізму вчителя і охоплює такі компоненти: наукову ерудицію; загальну культуру; педагогічне мислення; педагогічну етику; культуру мовлення; культуру спілкування; духовне багатство; культуру професійного здоров'я; наукову організацію праці; прагнення до самовдосконалення тощо.

Педагогічну культуру слід формувати цілеспрямовано і постійно розвивати, оскільки саме вона забезпечує вдосконалення навчально-виховного процесу і самовдосконалення кожного педагога. Чим вищою є професійна культура педагога, тим різноманітнішою та ефективнішою є його взаємодія з учнями. Вона дає змогу вчителю піднятися до вершин майстерності.

❖ **Педагогічна майстерність.** Це синтез наукових знань, умінь і навичок, методичного мистецтва і особистісних якостей педагога. Педагогічна майстерність ґрунтується на високому фаховому рівні педагога, його високій загальній культурі та педагогічному досвіді. Вона є результатом багаторічного педагогічного досвіду і творчого саморозвитку. Ця якість дає змогу досягнути високих оптимальних результатів за малих затрат сил учителя та учнів. Дитина у спілкуванні з педагогом майстром не помічає, що її виховують і навчають, їй просто хочеться відвідувати

уроки, зустрічатися, спілкуватися з ерудованою, інтелігентною, доброю і мудрою людиною вчителем.

Щоб оволодіти педагогічною майстерністю, слід постійно працювати над собою, пропускаючи передовий педагогічний досвід крізь себе, опановуючи нові технології навчання і виховання, формуючи свою чітку професійну позицію. Важливим елементом педагогічної майстерності є *гуманістична спрямованість діяльності*, яка полягає в зорієнтованості педагога на особистість іншої людини, утвердженні словом і ділом найвищих духовних цінностей, моральних норм поведінки, стосунків.

Таким чином, педагог має бути гуманістом, визнавати значущість особистості кожного учня, будувати взаємини з дітьми на основі любові і поваги. Вихідною тезою у професійній діяльності вчителя-гуманіста є розуміння того, що учнями можуть бути різні діти – кмітливі і тугодуми, дисципліновані і правопорушники, мовчазні і «гострі на язик», привабливі і малосимпатичні, здорові і хворобливі, а педагогами – тільки найкращі, які вміють навчити, захистити інтереси учнів, надати їм допомогу, створити умови для самоствердження і саморозвитку кожного з них.

3. Професійний стандарт вчителя НУШ

Міністерство розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства затвердило *професійний стандарт за професіями "Вчитель початкових класів закладу загальної середньої освіти", "Вчитель закладу загальної середньої освіти", "Вчитель з початкової освіти (з дипломом молодшого спеціаліста)"*.

Документ також містить опис професійних компетентностей вчителя в розподілі за кваліфікаційними категоріями – спеціаліст, спеціаліст другої категорії, спеціаліст першої категорії, спеціаліст вищої категорії.

Професійний стандарт втілює сучасний підхід до визначення переліку та опису загальних і професійних компетентностей вчителя. До загальних компетентностей увійшли громадянська, соціальна, культурна, лідерська та підприємницька.

До переліку професійних компетентностей увійшли:

- мовно-комунікативна;
- предметно-методична;
- інформаційно-цифрова;
- психологічна;
- емоційно-етична;
- педагогічне партнерство;
- інклюзивна;
- здоров'язбережувальна;
- проєктувальна;

- прогностична;
- організаційна;
- оцінювально-аналітична;
- інноваційна;
- рефлексивна;
- здатність до навчання впродовж життя.

Профстандарт дозволяє вчителям визначати чіткі орієнтири власного професійного розвитку, а також запобігає ризикам необ'єктивного оцінювання професійних компетентностей вчителів під час їхньої атестації та сертифікації.

Однією з найважливіших вимог є чіткість соціальної і професійної позиції. Саме в ній учитель постає як суб'єкт педагогічної діяльності.

4. Професійна компетентність учителя, її структура

Професійно значимі якості педагогів розглядалися різними вченими протягом тривалого часу і визначали зміст професійної компетентності, виявляючи педагогічні, психологічні, соціальні умови її становлення.

Незважаючи на відмінності в термінології, автори сходяться на думці про наявність в структурі компетентності трьох компонентів (рівнів): теоретичного, практичного, особистісного. З теоретичної точки зору, різними авторами (В.О. Сластьонін, Н.М. Боритко, О.А. Соломенникова та ін.) дано визначення педагогічної компетентності, представлена структура, складена класифікація компетентностей.

І.Д. Лаптева поділяє компетентність на ключову, базову, і спеціальну. Ключові компетентності зв'язуються з успішністю особистості в надзвичайно мінливому сучасному світі, базові визначають специфіку деякої предметної або надпредметні області.

Педагогічна професія, є одночасно перетворюючої і керуючої. А для того щоб управляти розвитком особистості, потрібно бути компетентним. Поняття професійної компетентності педагога, тому і висловлює його теоретичну і практичну готовність до здійснення педагогічної діяльності і характеризує його професіоналізм.

Компетенція (від лат. Competentio від compeo добиваюся, відповідаю, підходжу) – це особиста здатність фахівця вирішувати певний клас професійних завдань. Також під компетенцією розуміють формально описані вимоги до особистісних, професійних якостей співробітників компанії (або до якоїсь групи співробітників).

Професійна компетентність – це базова характеристика діяльності спеціаліста; вона включає як змістовий (знання), так і процесуальний (уміння) компоненти і має головні суттєві ознаки, а саме: мобільність знань, гнучкість методів професійної діяльності і критичність мислення.

К. Ангеловських виділяє *структуру професійної компетентності вчителя через педагогічні вміння*.

Педагогічні вміння об'єднані в чотири групи:

1. Уміння «переводити» зміст об'єктивного процесу виховання в конкретні педагогічні завдання: вивчення особистості і колективу для визначення їх підготовленості до активного оволодіння новими знаннями і проектування на цій основі розвиток колективу та окремих учнів; виділення комплексу освітніх, виховних і розвиваючих завдань, їх конкретизація і визначення домінуючої завдання.
2. Уміння побудувати і привести в рух логічно завершену педагогічну систему: комплексне планування освітньо-виховних завдань; обґрунтований вибір форм, методів і засобів його організації.
3. Уміння виділити і встановлювати взаємозв'язки між компонентами і факторами виховання, приводити їх в дію: створення необхідних умов (матеріальних, моральнопсихічних, організаційних, і ін.); активізації особистості школяра, розвиток його діяльності;
4. Уміння обліку та оцінки результатів педагогічної діяльності: самоаналіз і аналіз освітнього процесу і результатів діяльності вчителя; визначення нового комплексу домінуючих і підкоряють завдань.

Одне з найважливіших якостей, яке характеризує компетентність- ініціатива. Це внутрішнє пробудження від реальної діяльності, керівна роль, в будь-якому дії. Ініціатива є різновидом суспільної активності, соціальної творчості, які потрібно виконати особою. Ініціатива характеризується тим, що людина бере на себе велику міру відповідальності, ніж цього вимагає просте дотримання суспільних норм.

Ще одним важливим складовим компонентом компетентності є *співпраця*. Це гуманістична ідея спільної розвиваючої діяльності дітей і дорослих, скріплена взаєморозумінням, проникненням в духовний світ, колективним аналізом ходу і результатів діяльності.

На думку В.А. Сластенина, І.Ф. Ісаєва, А.І. Міщенко і Е.Н. Шиянова, професійна компетентність педагога виражає єдність його теоретичної і практичної готовності до здійснення педагогічної діяльності, при цьому основу структури компетентності педагога складають численні педагогічні вміння, що характеризують цю готовність.

Педагогічна компетентність – системне явище, сутність якого полягає в системній єдності педагогічних знань, досвіду, властивостей і якостей педагога, що дозволяють ефективно здійснювати педагогічну діяльність, цілеспрямовано організовувати процес педагогічного спілкування і також передбачають особистісний розвиток і вдосконалення педагога.

Домінуючим блоком професійної компетентності педагога є особистість педагога, в структурі якої виділяють: *мотивацію особистості* (спрямованість особистості та її види), *властивості* (педагогічні

здібності, характер і його риси, психологічні процеси і стани особистості, інтегральні характеристики особистості (педагогічні самосвідомість, індивідуальний стиль, креативність - як творчий потенціал).

Професійна компетентність – це ключове поняття для характеристики педагогічної діяльності. Згідно з дослідженнями В.В. Косарева, А.П. Крючатова, М.М. Лобанової вона визначається якістю діяльності педагога, виражається в стійкому характері діяльності, в здатності в умовах нестабільності різних труднощів об'єктивного і суб'єктивного характеру знаходити адекватне, раціональне рішення виникає педагогічної проблеми, яке забезпечує цілеспрямоване педагогічний вплив, що враховує широкий спектр її наслідків.

На думку В.В. Введенського професійна компетентність педагога не зводиться до набору знань, умінь, а визначає необхідність і ефективність їх застосування в реальному освітній практиці. В.В. Введенський виділяє наступні **складові професійної компетентності**:

1. **Комунікативна компетентність педагога** - професійно значуща, інтегративну якість, основними складовими компонентами якого є: емоційна стійкість; здатність конструювати прямий і зворотній зв'язок; мовні вміння; вміння слухати; вміння нагороджувати; делікатність.
2. **Інформаційна компетентність** включає обсяг інформації (знань) про себе, про учнів та його батьків, про досвід роботи інших педагогів.
3. **Регулятивна компетентність** педагога передбачає наявність у нього умінь управляти власною поведінкою. Вона включає: цілепокладання, планування, мобілізацію і стійку активність, оцінку результатів діяльності, рефлексію. Головними визначальними факторами діяльності є моральні цінності.
4. **Інтелектуально-педагогічну компетентність** можна розглядати як комплекс умінь з аналізу, синтезу, порівнянню, абстрагування, узагальнення, конкретизації, як якості інтелекту: аналогія, фантазія, гнучкість і критичність мислення.
5. **Операційна компетентність** визначається набором навичок, необхідних педагогу для здійснення професійної діяльності: прогностичні, проєктивні, предметнометодичні, організаційні, педагогічної імпровізації, експертні.

5. Сертифікація педагогічних працівників

Сертифікація педагогічних працівників — це зовнішнє оцінювання професійних компетентностей педагогічного працівника (зокрема й з педагогіки та психології, практичних умінь застосування сучасних методів і технологій навчання), що здійснюється шляхом незалежного тестування, самооцінювання та вивчення практичного досвіду роботи.

Право на проходження сертифікації отримали педагогічні працівники, які: працюють не менше двох років (на момент реєстрації) у закладах освіти, що забезпечують здобуття повної загальної середньої освіти здійснюють викладацьку діяльність та/або мають педагогічне навантаження.

Шляхи сертифікації педагогів ЗЗСО:

- тестування професійних знань і компетентностей (проводитиме спеціально уповноважена держава установа)
- моніторинг роботи вчителя — практичних умінь застосування сучасних методів і технологій навчання, вивчення практичного досвіду вчителя (проводить Державна служба якості освіти).

Педагогічні працівники, які отримують сертифікати, матимуть право:

- ✓ на щомісячну 20%-ову доплату до посадового окладу (ставки заробітної плати) пропорційно до обсягу педнавантаження протягом строку дії сертифіката (тобто 3 роки);
- ✓ впроваджувати й поширювати методики компетентнісного навчання та нові освітні технології ;
- ✓ брати участь у процедурах і заходах, пов'язаних із забезпеченням якості та впровадженням інновацій, педагогічних новацій і технологій у системі освіти.

Сертифікація проходила в два етапи:

1. вивчення практичного досвіду роботи учасників сертифікації (організовувала Державна служба якості освіти та її територіальні органи);
2. незалежне тестування учасників (організовував Український центр оцінювання якості освіти та регіональні центри).

Також, відповідно до п.24 Положення, учасники мали здійснити самооцінювання власної педагогічної майстерності, а саме: заповнити анкету самооцінювання (форму затвердила Державна служба якості освіти); описати власне навчальне заняття, проведене відповідно до навчального плану.